

**Stichting Pensioenfonds
Wolters Kluwer Nederland**

**INTERNAL AUDIT HANDBOEK
November 2021**

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Principes van de Interne Audit Functie	3
2.1 Doelstelling van de Interne Audit Functie	3
2.2 Definitie IAF	3
2.3 Positie van de IAF	3
2.4 Insight generator	4
2.5 Onafhankelijkheid, objectiviteit en bevoegdheden	4
2.6 Object en scope van onderzoek	5
2.7 Deskundigheid, geheimhouding en kwaliteitsbeheersing	5
2.8 Samenwerking met externe toezichthouders	5
2.9 Samenwerking met de Interne Audit Functie van de uitbestedingsrelaties en andere pensioenfondsen	6
3. Taken en verantwoordelijkheden	6
4. Risicogebaseerd opstellen van het (meer)jarenplan	7
4.1 Risico's als uitgangspunt	7
4.2 Het Interne Audit jaarplan	7
4.3 Afstemming en goedkeuring interne audit jaarplan	7
5. Interne audit proces	8
5.1 Planning en voorbereiding	8
5.2 Uitvoeren veldwerk	8
5.3 Rapportage en evaluatie	9
5.4 Opvolging	9
5.5 Archivering	9
Bijlage A – Begrippenlijst	10

Versiebeheer

Datum	Versie	Wijzigingen
31 juli 2019	0.1	Verwerken feedback Henk van de Bunt en André Keur.
2 augustus 2019	1.0	Definitieve versie
16 november 2021	1.1	Aangepast versie na herijking door IAF

1. Inleiding

Het Internal audit Handboek (hierna: handboek) geeft de werkwijze van de Interne audit Functie (hierna: IAF) weer en de kaders waarbinnen de IAF opereert. Het handboek biedt handvatten aan de IAF voor het uitvoeren van haar werkzaamheden en het managen van de verwachtingen van alle betrokkenen bij de IAF.

De belangrijkste begrippen in dit handboek zijn terug te vinden in de begrippenlijst (bijlage A).

2. Principes van de Interne Audit Functie

2.1 Doelstelling van de Interne Audit Functie

Het doel van de IAF is het geven van (aanvullende) zekerheid aan het bestuur van Stichting Pensioenfonds Wolters Kluwer Nederland (hierna: SPWKN), over de mate waarin de risico's, die de realisatie van doelstellingen of het voortbestaan van SPWKN bedreigen, worden beheerst en het (vanuit haar natuurlijke adviesfunctie) geven van advies ter verbetering van de processen (inclusief het hiermee samenhangende geheel van risicobeheersings- en controlesystemen), uitbestede werkzaamheden en governance binnen SPWKN.

2.2 Definitie IAF

De IAF is een permanente en onafhankelijke functie die zekerheid verschaft en meerwaarde levert door gevraagd en ongevraagd objectief advies te geven, met als hoger doel de operationele activiteiten van SPWKN te verbeteren en SPWKN te helpen haar doelstellingen te realiseren, door op basis van een systematische en gedisciplineerde aanpak de doelmatigheid van de processen van governance, risicomanagement en beheersing te evalueren en te verbeteren middels audits.

2.3 Positie van de IAF

De IAF ressorteert rechtstreeks onder het bestuur. De vervuller rapporteert formeel aan de sleutelfunctiehouder interne audit. De sleutelfunctiehouder interne audit rapporteert materiële bevindingen (voor classificatie van materieel zie het internal audit handboek) en aanbevelingen aan het bestuur en de raad van toezicht (hierna: RvT). De sleutelfunctiehouder interne audit wordt hierin gefaciliteerd door de vervuller.

De IAF (zowel sleutelfunctiehouder als sleutelfunctievervuller) heeft een escalatie mogelijkheid naar de RvT en zal haar bevindingen toelichten op verzoek van de RvT. De IAF heeft een meldplicht naar de externe toezichthouders.

Meldplicht

Als, naar het oordeel van de sleutelfunctiehouder, het bestuur van het SPWKN bij zeer materiele bevindingen (zie hieronder), niet of niet snel genoeg overgaat tot het treffen van passende corrigerende maatregelen, zal de sleutelfunctiehouder dit eerstens opnemen met het bestuur en vervolgens met de RvT.

Indien dit naar het oordeel van de sleutelfunctiehouder niet alsnog leidt tot voldoende maatregelen door het bestuur, zal de sleutelfunctiehouder melding daarvan doen bij DNB. Voorafgaand daaraan stelt de sleutelfunctiehouder audit het bestuur en de RvT van dit voornemen in kennis. Er geldt een meldplicht indien het bestuur van het pensioenfonds niet tijdig passende corrigerende maatregelen treft nadat het door de functiehouder op de hoogte is gesteld van:

- een substantieel risico dat het pensioenfonds niet aan een bij of krachtens wet gesteld vereiste van significante betekenis zal voldoen en dit ernstige gevolgen kan hebben voor de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden of pensioengerechtigden; of
- een significante inbreuk op de voor het pensioenfonds en haar activiteiten geldende bij of krachtens wet gestelde vereisten.

In het geval een situatie zou ontstaan waar belangenverstrengeling met de sleutelfunctiehouder aan de orde is, is de vervuiler van de IAF bevoegd om te escaleren naar de RvT.

Invulling conform het three lines of defence model

Het pensioenfonds hanteert voor haar inrichting de principes van het three lines of defence model. In dit model worden drie lijnen onderscheiden:

- de uitvoering van de werkzaamheden (lijn 1)
- de uitvoering van riskmanagement (lijn 2)
- een Interne Audit van de werking van lijn 1 en lijn 2 (lijn 3)

De IAF behoudt zich het recht om indien gewenst/noodzakelijk zelfstandig auditobjecten te selecteren en te beoordelen. Deze geselecteerde auditobjecten (niet reeds voorkomende op de auditkalender) zullen vooraf ter besluitvorming aan het bestuur worden voorgelegd.

2.4 Insight generator

De IAF kan buiten de context van audits ongevraagd haar observaties met het bestuur delen. Dit kan in uiteenlopende vormen; van vrijblijvende mondelinge verbeteringsuggesties tot en met schriftelijke adviezen. Onderwerpen die de IAF onder de aandacht van het pensioenfonds wil brengen, zullen zoveel mogelijk worden opgenomen in de reguliere rapportages. Tenzij de urgentie een snellere escalatie vraagt.

2.5 Onafhankelijkheid, objectiviteit en bevoegdheden

Onafhankelijkheid en objectiviteit zijn essentieel voor de effectiviteit van de IAF. Deze onafhankelijkheid en objectiviteit betekenen namelijk dat de IAF audits kan uitvoeren vanuit een onpartijdige en onbevooroordeelde positie. De IAF is onafhankelijk van de lijn en staat los van de dagelijkse interne controlemaatregelen, die in de diverse onderdelen van de organisatie worden uitgevoerd. De IAF voorkomt, bij de uitvoering van audits en advisering, elke vorm van belangenverstrengeling (in schijn en wezen). Indien er toch een mogelijkheid tot een (schijn van) belangenverstrengeling ontstaat, wordt dit door de IAF bespreekbaar gemaakt met het bestuur en de RvT.

Om de onafhankelijkheid en de objectiviteit van de IAF zoveel mogelijk te waarborgen zijn de volgende maatregelen getroffen:

- vrije toegang tot alle verbonden personen van SPWKN en alle gegevens, die voor de uitoefening van haar werkzaamheden van belang is, rekening houdend met privacy en legal privilege;
- rapportage en escalatielijnen richting de RvT en DNB.
- het bestuur benoemt en ontslaat de IAF. Zowel de benoeming als het ontslag wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de RvT;
- het bestuur evalueert periodiek, tenminste jaarlijks, het functioneren van de IAF binnen SPWKN;
- de sleutelfunctiehouder interne audit en sleutelfunctie vervuller interne audit evalueren periodiek, ten minste jaarlijks, de samenwerking binnen de IAF van SPWKN;
- de RvT ziet erop toe dat het bestuur de IAF over voldoende middelen (o.a. budget en capaciteit) laat beschikken om het interne audit plan uit te voeren.

2.6 Object en scope van onderzoek

Het object en scope van onderzoek van de IAF omvat het governancestelsel, activiteiten, afdelingen en uitbestedingen van SPWKN en is gericht op het bijdragen aan het realiseren van de geformuleerde strategische, tactische en operationele doelstellingen van SPWKN. Hierin zijn eveneens de processen en procedures begrepen die toezien op het voldoen aan wet- en regelgeving. De risico gebaseerde interne audit onderwerpen en daadwerkelijke scope worden vertaald in een (meerjaren) interne auditplan.

2.7 Deskundigheid, geheimhouding en kwaliteitsbeheersing

Geschiktheid en betrouwbaarheid

De Internal auditors moeten over voldoende kennis en ervaring beschikken voor de uitvoering van geplande en te plannen audits. Daarnaast dienen zij lid te zijn van het Instituut van Internal Auditors (IIA) of de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en te voldoen aan de PE-eisen (permanente educatie) vanuit hun beroepsgroep. Het is mogelijk dat er op specifieke onderdelen gebruik gemaakt wordt van andersoortige specialisten.

Geheimhouding

De Internal auditors houden geheim en vertrouwelijk al hetgeen hen in de uitoefening van zijn/haar functie binnen SPWKN is toevertrouwd of wat daarbij als een vertrouwelijke aangelegenheid ter kennis is gekomen, voor zover bij of krachtens de wet niet anders wordt vereist.

Kwaliteitsbeheersing

De IAF beheert haar functioneren door te handelen in lijn met de richtlijnen van het IIA, waaronder de definitie van Interne Audit, de gedragscode en de Internationale Standaarden voor de Beroepsuitoefening van Interne Auditing. Deze richtlijnen bestaan uit overzichten van de fundamentele eisen voor de beroepsuitoefening van Interne Auditing en voor het evalueren van de (effectieve) uitvoering van de werkzaamheden door de IAF.

2.8 Samenwerking met externe toezichthouders

SPWKN staat onder toezicht van De Nederlandse Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Daarnaast zijn er andere belanghebbenden en publiekrechtelijke toezichthouders die direct of indirect betrokken zijn bij SPWKN. De IAF zal indien gewenst en noodzakelijk, samenwerken met de toezichthouders.

Iedere vorm van samenwerking en daaruit voortvloeiende communicatie tussen de IAF en externe toezichthouders dient vooraf met het bestuur besproken en goedgekeurd te worden. Escalatie vanuit de IAF richting externe toezichthouders wordt vooraf besproken met het bestuur en de RvT.

2.9 Samenwerking met de Interne Audit Functie van de uitbestedingsrelaties en andere pensioenfondsen

Het stapelen of overdoen van reeds uitgevoerde controles zal zo veel mogelijk worden beperkt. Hierbij zal in voorkomende gevallen met de uitbestedingsrelaties worden besproken wat de meest effectieve manier is om tot Interne Audits te komen. Daarbij valt te denken aan samenwerking met andere pensioenfondsen om audits bij de uitbestedingsrelaties zo (kosten)efficiënt mogelijk te kunnen (doen) uitvoeren in de vorm van multi-client audits. En waar mogelijk samen te werken met de Interne Audit functie van de uitbestede partijen vanuit een periodieke afstemming en dialoog. Het bestuur zal over de wijze van communicatie en samenwerking tussen de IAF en uitbestedingsrelatie worden geïnformeerd.

3. Taken en verantwoordelijkheden

In de uitoefening van de IAF wordt sleutelfunctiehouder interne audit ondersteunt door de vervuller van de sleutelfunctie interne audit. De houder is eindverantwoordelijk voor de werkzaamheden en rapportages en overtuigt zich ervan dat door de vervuller(s) de taken worden uitgevoerd conform de daartoe gemaakte afspraken.

De sleutelfunctiehouder interne audit is (met ondersteuning van de vervuller) verantwoordelijke voor:

- het periodiek (minimaal twee x per jaar) schriftelijk rapporteren over de (vervulling van de) sleutelfunctie interne audit en geconstateerde materiële bevindingen en aanbevelingen aan het bestuur en de RvT;
- aanwezigheid van (minimaal) twee keer per jaar in een bestuursvergadering waarin in ieder geval het auditplan en rapportages worden besproken;
- het melden van eventuele misstanden of materiële bevindingen die door het bestuur niet adequaat worden aangepakt aan de RvT en indien noodzakelijk aan de externe toezichthouder.

Materiële bevindingen zien toe op:

- een substantieel risico dat SPWKN niet aan een bij of krachtens wet gesteld vereiste van significante betekenis zal voldoen en dit ernstige gevolgen kan hebben voor de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden of pensioengerechtigden; of
- een significante inbreuk op de voor SPWKN en haar activiteiten geldende bij of krachtens wet gestelde vereisten.

Tevens is de IAF verantwoordelijk voor:

- een evaluatie van het interne controlesysteem en andere onderdelen van het governancestelsel waaronder ook de uitbestede werkzaamheden. Hierbij dient de IAF vast te stellen of deze adequaat en doeltreffend zijn;
- het uitvoeren van een evaluatie van het risicoprofiel en risicoanalyse;
- het opstellen van een risico gebaseerd (meerjaren) interne auditplan welke ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het bestuur en de RvT;
- de executie (waaronder bepalen scope van de audit, uitvoeren risicoanalyse en opstellen toetsingskader, uitvoeren veldwerk en afstemming uitkomsten met auditees en bestuur) van de audits op de geselecteerde auditonderwerpen;
- het bespreken en rapporteren van de bevindingen en aanbevelingen vanuit de uitgevoerde werkzaamheden met de auditees, het bestuur, de RvT de externe accountant en indien gewenst het verantwoordingsorgaan;
- het vastleggen en minimaal eens per drie jaar) up-to-date houden van het internal audit charter en internal audit handboek.

Daarnaast heeft de IAF tot taak:

- het periodiek overleggen, met de overige sleutelfunctiehouders, de compliance officer en het bestuur (mogelijkheid tot separaat overleg met de RvT);
- twee maal per jaar overleg te hebben met de accountant van SPWKN (o.a. ter afstemming van het audit jaarplan, scope van de uit te voeren audits, voortgang van het IA jaarplan incl. uitkomsten en waar mogelijk optimalisatie van de onderlinge samenwerking door het streven naar efficiency voordelen en voorkomen dubbelingen in de werkzaamheden);
- te fungeren als klankbord en vervult daarbij een natuurlijke adviesfunctie voor het bestuur en de RvT;
- de IAF werkt optimaal samen met de overige sleutelfunctionarissen en de compliance officer en verschaft inzicht in de werkzaamheden en rapportages van de overige sleutelfuncties en de compliance officer;
- zich te houden aan de principes en gedragsregels uit de gedragscode van het Instituut van Internal Auditors: integriteit, objectiviteit, vertrouwelijkheid en bekwaamheid. Zich te houden aan de Internationale Standaarden voor de Beroepsuitoefening van Internal Auditing (de Standaarden, zie www.iaa.nl).

4. Risicogebaseerd opstellen van het (meer)jarenplan

4.1 Risico's als uitgangspunt

Het doel van de IAF is het geven van (aanvullende) zekerheid aan het bestuur van SPWKN, over de mate waarin de risico's, die de realisatie van doelstellingen of het voortbestaan van SPWKN bedreigen, worden beheerst en het (vanuit haar natuurlijke adviesfunctie) geven van advies ter verbetering van de processen (inclusief het hiermee samenhangende geheel van risicobeheersings- en controlesystemen), uitbestede werkzaamheden en governance binnen SPWKN.

Bij alle audits worden de risico's, geïnventariseerd door het bestuur en/of sleutelfunctionarissen binnen SPWKN, als uitgangspunt gehanteerd. Immers, risico's kunnen de doelstellingen van SPWKN bedreigen en staan daarom centraal gedurende de hele auditcyclus. Dit komt onder andere tot uiting bij het bepalen van de auditobjecten en de bepaling van de scope en diepgang tijdens de uitvoering.

4.2 Het interne audit jaarplan

Om op een efficiënte wijze de capaciteit van de IAF aan auditobjecten toe te wijzen, stelt de IAF jaarlijks een interne audit jaarplan op. Dit vindt doorgaans plaats in het vierde kwartaal van het kalenderjaar voorafgaand aan het jaar waarop het interne audit jaarplan betrekking heeft. De risico-inventarisatie vormt het startpunt van de auditcyclus. Op basis van de risico's wordt het interne audit jaarplan opgesteld en worden de auditobjecten geselecteerd. Het auditobject kan omschreven worden als het onderdeel/afdeling/proces van SPWKN die centraal staat in de uitvoering van een interne audit.

4.3 Afstemming en goedkeuring interne audit jaarplan

De sleutelfunctiehouder stemt het concept interne audit jaarplan af met het bestuur en de RvT waarna het plan geaccordeerd wordt door het bestuur en de RvT.

5. Interne audit proces

Elke audit volgt een vergelijkbaar proces dat begint de planning en voorbereiding van de audit en eindigt met de afronding en vastlegging.

De aanpak per audit doorloopt een aantal fases. De verschillende fases zijn:

1. planning en voorbereiding
2. uitvoeren veldwerk
3. rapportage en evaluatie
4. opvolging
5. afronding en vastlegging

De verschillende fases worden in de navolgende paragrafen toegelicht.

5.1 Planning en voorbereiding

Op basis van het opgestelde interne audit jaarplan worden de audits gepland. Voor elke audit wordt een 'plan van aanpak' opgesteld. In het plan van aanpak wordt opgenomen wat de scope en de doelstelling van de audit zijn, wie verantwoordelijk is voor het auditobject en wie het auditteam vormen. Het plan van aanpak wordt afgestemd met de proceseigenaar. Voorafgaand aan het opstellen van het plan van aanpak wordt met het bestuur besproken of het plan van aanpak met het bestuur dient te worden afgestemd.

5.2 Uitvoeren veldwerk

Opstellen normenkader

Voor aanvang van de audit wordt op basis van de ontvangen stukken en tijdens de afstemming van het plan van aanpak geïnventariseerd of reeds een normen-/referentiekader aanwezig is waaraan getoetst kan worden. Mochten dergelijke stukken niet aanwezig zijn, wordt een normenkader opgesteld op basis van (door de IAF) verwachte beheersmaatregelen en/of door middel van interviews. Het normenkader wordt vooraf afgestemd met de proceseigenaar en met het bestuur.

Interviews

Om een zo duidelijk en actueel mogelijk beeld te krijgen van de bestaande processen en procedures omtrent het auditobject, is het van belang om met (een deel van) de betrokkenen interviews te houden. Tijdens deze gesprekken wordt ingegaan op (het bestaan van) de beheersmaatregelen, maar ook op mogelijke risico's en hieraan gerelateerde werkzaamheden. Tevens is ruimte voor eigen input en het aandragen van mogelijke verbeterpunten. Met behulp van de input van de gesprekken wordt het normenkader verder uitgewerkt en/of aangevuld.

Toetsing beheersmaatregelen

Op basis van het normenkader worden testwerkzaamheden verricht op de aanwezige beheersmaatregelen binnen de processen. Hierbij wordt eerst vastgesteld of de beheersmaatregel bestaat door dit voor één deelwaarneming/deelwaarnemingen te toetsen. Indien dit het geval is zal (in de meeste gevallen) de werking worden getoetst door de deelwaarneming(en) uit te breiden. De grootte van de deelwaarneming hangt af van de frequentie waarmee de beheersmaatregel wordt uitgevoerd.

met
t

NB. Een dagelijkse beheersmaatregel wordt in de regel vaker getoetst dan een beheersmaatregel die maar één keer per kwartaal wordt uitgevoerd.

Overigens kan er ook voor worden gekozen om de audit naar de opzet en bestaan van een auditobject (qua timing) te scheiden van de audit naar effectieve werking. In de tussenliggende periode is het mogelijk om aan de bevindingen uit de eerste audit te werken.

Inhoudelijke review

Tijdens en na de uitvoering van de audit door de uitvoerende auditor, worden de werkzaamheden en het gevormde dossier door de internal audit manager gereviewd. Hiermee wordt de kwaliteit, juistheid en volledigheid van de uitgevoerde werkzaamheden geborgd.

5.3 Rapportage en evaluatie

Rapportage

De IAF stelt een conceptrapportage op gebaseerd op de verzamelde evidence. Het rapport bevat onder ander informatie over het doel, de bevindingen, een conclusie en een actieplan. Tevens wordt door de IAF aanbevelingen gedaan.

Managementreactie

Het conceptrapport wordt in eerste instantie afgestemd met de proceseigenaar terzake van correcte weergave van de feiten en vervolgens om de proceseigenaar de kans te geven om krijgen om een managementreactie te geven. Deze reactie wordt (indien gewenst) integraal opgenomen in de rapportage. Hierna wordt het rapport nogmaals als definitief concept ter review aangeboden. Na akkoord wordt het rapport definitief gemaakt en wordt het verstrekt aan het bestuur.

Doorgaans wordt een periode van twee weken gehanteerd om te reageren op het concept en het definitieve concept. Mocht het nodig zijn om hiervan af te wijken, dient dit voorafgaand aan het veldwerk te worden afgestemd met de proceseigenaar en de sleutelfunctiehouder interne audit.

5.4 Opvolging

Follow-up acties

Het is de verantwoordelijkheid van de verantwoordelijke voor het audit-object (dan wel de proceseigenaar) om acties te definiëren op de bevindingen uit de audit met een gemiddelde of hoge prioriteit. Voor elke actie wordt door de verantwoordelijke voor het audit-object een actiehouders aangesteld en een deadline bepaald. De deadline hangt meestal samen met de hoogte van de prioriteit van de bevinding. De proceseigenaar is zelf verantwoordelijk voor het bepalen van passende acties en het monitoren van de opvolging van de acties. De aanbevelingen die door de IAF worden opgenomen in het rapport kunnen hierbij in overweging worden genomen.

Follow-up audits

Het is mogelijk dat de IAF zogenaamde 'follow-up audits' uitvoert. Dit is een audit naar de opvolging van de bevindingen uit een eerder uitgevoerde audit. Gedurende de tussenliggende periode zijn door de verantwoordelijke voor het audit-object en andere medewerkers acties uitgevoerd en (aanvullende) maatregelen geïmplementeerd. In een follow-up audit voert de IAF werkzaamheden uit om vast te stellen of deze acties en maatregelen voldoende effectief zijn om de risico's terug te brengen tot een acceptabel niveau.

5.5 Archivering

Na afronding van de audit zal het volledige auditdossier worden gearchiveerd binnen SPWKN.

Bijlage A – Begrippenlijst

Audit charter

Een formeel document welke het doel, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de Interne Audit Functie beschrijft.

Auditcyclus

De cyclus die de Interne Audit Functie jaarlijks/periodiek volgt en loopt van het bepalen van auditobjecten en opstellen van het interne audit jaarplan tot en met de evaluatie van het functioneren van de Interne Audit Functie.

Auditobject

Het onderdeel/afdeling/proces van de organisatie, waarop een audit wordt uitgevoerd.

Compliance

Het voldoen aan interne en externe wet- en regelgeving.

Externe audit

De externe audit is een door externe accountants uitgevoerde audit met als doel extra zekerheid te verschaffen bij de jaarrekening middels een controleverklaring.

Externe stakeholders

Belanghebbenden en publiekrechtelijke toezichthouders die direct of indirect bij SPWKN betrokken zijn.

Interne audit

Interne audit is een duiding voor het onderzoek dat wordt uitgevoerd door de Interne Audit Functie. De Interne Audit Functie is een onafhankelijke, objectieve functie die zekerheid verschaft en adviesopdrachten uitvoert, om meerwaarde te leveren en de operationele activiteiten van de organisatie te verbeteren. De Interne Audit Functie helpt de organisatie haar doelstellingen te realiseren door met een systematische, gedisciplineerde aanpak de effectiviteit van de processen van risicomangement, beheersing en governance te evalueren en te verbeteren.

Interne beheersing

Een proces, beïnvloed door het bestuur, ontworpen om een redelijke mate van zekerheid te verschaffen over het behalen van doelstellingen.

Normenkader

Een richtlijn hoe een proces en de interne beheersmaatregelen binnen dat proces kan worden ingericht. De Interne Audit Functie gebruikt het normenkader om het proces / auditobject aan te toetsen.

Scope

De scope is de bepaling - en afbakening van - het auditobject (onderdeel/afdeling/proces) en bijbehorende deelobjecten en de te hanteren aspecten en normen in de audit alsmede de periode waarover het object bekeken wordt.

**Stichting Pensioenfonds
Wolters Kluwer Nederland**

**INTERNAL AUDIT CHARTER
November 2021**

Datum:
Voor akkoord:

Datum:
Voor akkoord:

Datum:
Voor akkoord:

Voorzitter bestuur

Sleutelfunctiehouder interne audit

Voorzitter raad van toezicht

Versiebeheer

Het bestuur, de sleutelfunctiehouder interne audit en de raad van toezicht (hierna RvT) dienen het internal audit charter ten minste jaarlijks te beoordelen en goed te keuren.

Datum	Versie	Wijzigingen
21 mei 2019	0.1	Aangepast na bespreking met kernteam internal audit
24 mei 2019	0.2	Aangepast na bespreking met bestuur en RvT op 29 mei 2019.
29 mei 2019	1.0	Definitief
16 november 2021	1.1	Aangepast versie na herijking door IAF

1. Inleiding

Dit internal audit charter beschrijft het doel, de onafhankelijkheid, de scope, de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden van de interne audit functie (hierna: IAF) van Stichting Pensioenfonds Wolters Kluwer Nederland (hierna: SPWKN). Dit charter dient goedgekeurd te worden door de sleutelfunctiehouder interne audit, de voorzitter van het bestuur (namens het gehele bestuur) en de voorzitter van de raad van toezicht (namens de voltallige raad van toezicht) van SPWKN.

De sleutelfunctiehouder interne audit en sleutelfunctie vervuller interne audit vormen gezamenlijk de IAF. SPWKN heeft de vervulling van haar IAF uitbesteed aan BDO Advisory B.V. (hierna: BDO). Dit betekent dat daar waar in dit charter wordt gesproken over de vervuller, rolinvulling plaatsvindt door BDO. De reikwijdte van dit charter is overigens onverkort van toepassing ingeval SPWKN voor een andere invulling van de vervulling zou kiezen.

2. Definitie IAF

De IAF is een permanente en onafhankelijke functie die zekerheid verschaft en meerwaarde levert door gevraagd en ongevraagd objectief advies te geven, met als hoger doel de operationele activiteiten van SPWKN te verbeteren en SPWKN te helpen haar doelstellingen te realiseren, door op basis van een systematische en gedisciplineerde aanpak de doelmatigheid van de processen van governance, risicomanagement en beheersing te evalueren en te verbeteren middels audits.

3. Missie IAF

Het verbeteren en beschermen van de waarde van de organisatie door op risico's gebaseerde en objectieve assurance, adviezen en inzichten te bieden in het kader van audits.

4. Doel IAF

Het doel van de IAF is het geven van (aanvullende) zekerheid aan het bestuur van SPWKN, over de mate waarin de risico's, die de realisatie van doelstellingen of het voortbestaan van SPWKN bedreigen, worden beheerst en het (vanuit haar natuurlijke adviesfunctie) geven van advies ter verbetering van de processen (inclusief het hiermee samenhangende geheel van risicobeheersings- en controlesystemen), uitbestede werkzaamheden en governance binnen SPWKN.

5. Positie van de IAF

De IAF ressorteert rechtstreeks onder het bestuur. De vervuller rapporteert formeel aan de sleutelfunctiehouder interne audit. De sleutelfunctiehouder interne audit rapporteert materiële bevindingen (voor classificatie van materieel zie het internal audit handboek) en aanbevelingen aan het bestuur en de raad van toezicht (hierna: RvT). De sleutelfunctiehouder interne audit wordt hierin gefaciliteerd door de vervuller.

De IAF (zowel sleutelfunctiehouder als sleutelfunctie vervuller) heeft een escalatie mogelijkheid naar de RvT en zal haar bevindingen toelichten op verzoek van de RvT. De IAF heeft een meldplicht naar de externe toezichthouders.

Meldplicht

Als, naar het oordeel van de sleutelfunctiehouder, het bestuur van het SPWKN bij zeer materiele bevindingen (zie hieronder), niet of niet snel genoeg overgaat tot het treffen van passende corrigerende maatregelen, zal de sleutelfunctiehouder dit eerstens opnemen met het bestuur en vervolgens met de RvT.

Indien dit naar het oordeel van de sleutelfunctiehouder niet alsnog leidt tot voldoende maatregelen door het bestuur, zal de sleutelfunctiehouder melding daarvan doen bij DNB. Voorafgaand daaraan stelt de sleutelfunctiehouder audit het bestuur en de RvT van dit voornemen in kennis. Er geldt een meldplicht indien het bestuur van het pensioenfonds niet tijdig passende corrigerende maatregelen treft nadat het door de functiehouder op de hoogte is gesteld van:

- een substantieel risico dat het pensioenfonds niet aan een bij of krachtens wet gesteld vereiste van significante betekenis zal voldoen en dit ernstige gevolgen kan hebben voor de belangen van deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden of pensioengerechtigden; of
- een significante inbreuk op de voor het pensioenfonds en haar activiteiten geldende bij of krachtens wet gestelde vereisten.

In het geval een situatie zou ontstaan waar belangenverstremming met de sleutelfunctiehouder aan de orde is, is de vervuller van de IAF bevoegd om te escaleren naar de RvT.

Invulling conform het three lines of defence model

Het pensioenfonds hanteert voor haar inrichting de principes van het three lines of defence model. In dit model worden drie lijnen onderscheiden:

- de uitvoering van de werkzaamheden (lijn 1)
- de uitvoering van riskmanagement (lijn 2)
- een Interne Audit van de werking van lijn 1 en lijn 2 (lijn 3)

De IAF behoudt zich het recht om indien gewenst/noodzakelijk zelfstandig auditobjecten te selecteren en te beoordelen. Deze geselecteerde auditobjecten (niet reeds voorkomende op de auditkalender) zullen vooraf ter besluitvorming aan het bestuur worden voorgelegd.

6. Insight generator

De IAF kan buiten de context van audits ongevraagd haar observaties met het bestuur delen. Dit kan in uiteenlopende vormen; van vrijblijvende mondelinge verbeter suggesties tot en met schriftelijke adviezen. Onderwerpen die de IAF onder de aandacht van het pensioenfonds wil brengen, zullen zoveel mogelijk worden opgenomen in de reguliere rapportages. Tenzij de urgentie een snellere escalatie vraagt.

7. Onafhankelijkheid, objectiviteit en bevoegdheden

Onafhankelijkheid en objectiviteit zijn essentieel voor de effectiviteit van de IAF. Deze onafhankelijkheid en objectiviteit betekenen namelijk dat de IAF audits kan uitvoeren vanuit een onpartijdige en onbevooroordeelde positie. De IAF is onafhankelijk van de lijn en staat los van de dagelijkse interne controlemaatregelen, die in de diverse onderdelen van de organisatie worden uitgevoerd. De IAF voorkomt, bij de uitvoering van audits en advisering, elke vorm van belangenverstrengeling (in schijn en wezen). Indien er toch een mogelijkheid tot een (schijn van) belangenverstrengeling ontstaat, wordt dit door de IAF bespreekbaar gemaakt met het bestuur en de RvT.

Om de onafhankelijkheid en de objectiviteit van de IAF zoveel mogelijk te waarborgen zijn de volgende maatregelen getroffen:

- vrije toegang tot alle medewerkers en verbonden personen van SPWKN en alle gegevens, die voor de uitoefening van haar werkzaamheden van belang is, rekening houdend met privacy en legal privilege;
- rapportage en escalatielijnen richting de RvT en DNB.
- het bestuur benoemt en ontslaat de IAF. Zowel de benoeming als het ontslag wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de RvT;
- het bestuur evalueert periodiek, tenminste jaarlijks, het functioneren van de IAF binnen SPWKN;
- de sleutelfunctiehouder interne audit en sleutelfunctieervuller interne audit evalueren periodiek, ten minste jaarlijks, de samenwerking binnen de IAF van SPWKN;
- de RvT ziet erop toe dat het bestuur de IAF over voldoende middelen (o.a. budget en capaciteit) laat beschikken om het interne audit plan uit te voeren.

8. Object en scope van onderzoek

Het object en scope van onderzoek van de IAF omvat het governancestelsel, activiteiten, afdelingen en uitbestedingen van SPWKN en is gericht op het bijdragen aan het realiseren van de geformuleerde strategische, tactische en operationele doelstellingen van SPWKN. Hierin zijn eveneens de processen en procedures begrepen die toezien op het voldoen aan wet- en regelgeving. De risico gebaseerde interne audit onderwerpen en daadwerkelijke scope worden vertaald in een (meerjaren) interne auditplan.

9. Taken en verantwoordelijkheden

In de uitoefening van de IAF wordt sleutelfunctiehouder interne audit ondersteunt door de vervuller van de sleutelfunctie interne audit. De houder is eindverantwoordelijk voor de werkzaamheden en rapportages en overtuigt zich ervan dat door de vervuller(s) de taken worden uitgevoerd conform de daartoe gemaakte afspraken.

De sleutelfunctiehouder interne audit is (met ondersteuning van de vervuller) verantwoordelijke voor:

- het periodiek schriftelijk rapporteren over de (vervulling van de) sleutelfunctie interne audit en geconstateerde materiële bevindingen en aanbevelingen aan het bestuur en de RvT;
- aanwezigheid van (minimaal) twee keer per jaar in een bestuursvergadering waarin in ieder geval het auditplan en rapportages worden besproken;
- het melden van eventuele misstanden of materiële bevindingen die door het bestuur niet adequaat worden aangepakt aan de RvT en indien noodzakelijk aan de externe toezichthouder.
- een evaluatie van het interne controlesysteem en andere onderdelen van het governancestelsel waaronder ook de uitbestede werkzaamheden. Hierbij dient de IAF vast te stellen of deze adequaat en doeltreffend zijn;
- het uitvoeren van een evaluatie van het risicoprofiel en risicoanalyse;
- het opstellen van een risico gebaseerd (meerjaren) interne auditplan welke ter goedkeuring wordt voorgelegd aan het bestuur en de RvT;

- de executie (waaronder bepalen scope van de audit, uitvoeren risicoanalyse en opstellen toetsingskader, uitvoeren veldwerk en afstemming uitkomsten met auditees en bestuur) van de audits op de geselecteerde auditonderwerpen;
- het bespreken en rapporteren van de materiële bevindingen en aanbevelingen vanuit de uitgevoerde werkzaamheden met de auditees, het bestuur en jaarlijks met de RvT;
- het monitoren van de opvolging van de door de IAF geconstateerde bevindingen door het bestuur;
- het vastleggen en up-to-date houden van het internal audit charter en internal audit handboek.

Daarnaast heeft de IAF tot taak:

- periodiek te overleggen, met de overige sleutelfunctiehouders, de compliance officer en het bestuur (mogelijkheid tot separaat overleg met de RvT);
- overleg te hebben met de accountant van SPWKN (o.a. ter afstemming van het audit jaarplan, scope van de uit te voeren audits, voortgang van het IA jaarplan incl. uitkomsten en waar mogelijk optimalisatie van de onderlinge samenwerking door het streven naar efficiency voordelen en voorkomen dubbelingen in de werkzaamheden);
- te fungeren als klankbord en vervult daarbij een natuurlijke adviesfunctie voor het bestuur en de RvT;
- de IAF werkt waar mogelijk optimaal samen met de overige sleutelfunctionarissen en de compliance officer en verschaft inzicht in de werkzaamheden en rapportages van de overige sleutelfuncties en de compliance officer;
- zich te houden aan de principes en gedragsregels uit de gedragscode van het Instituut van Internal Auditors: integriteit, objectiviteit, vertrouwelijkheid en bekwaamheid. Zich te houden aan de Internationale Standaarden voor de Beroepsuitoefening van Internal Auditing (de Standaarden, zie www.iaa.nl).

10. Deskundigheid, geheimhouding en kwaliteitsbeheersing

Geschiktheid en betrouwbaarheid

De Internal auditors moeten over voldoende kennis en ervaring beschikken voor de uitvoering van geplande en te plannen audits. Daarnaast dienen zij lid te zijn van het Instituut van Internal Auditors (IIA) of de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en te voldoen aan de PE-eisen (permanente educatie) vanuit hun beroepsgroep. Het is mogelijk dat er op specifieke onderdelen gebruik gemaakt wordt van andersoortige specialisten.

Geheimhouding

De Internal auditors houden geheim en vertrouwelijk al hetgeen hen in de uitoefening van zijn/haar functie binnen SPWKN is toevertrouwd of wat daarbij als een vertrouwelijke aangelegenheid ter kennis is gekomen, voor zover bij of krachtens de wet niet anders wordt vereist.

Kwaliteitsbeheersing

De IAF beheerst haar functioneren door het handelen in lijn met de richtlijnen van het IIA, waaronder de definitie van Internal Audit, de gedragscode en de Internationale Standaarden voor de Beroepsuitoefening van Internal Auditing. Deze richtlijnen bestaan uit overzichten van de fundamentele eisen voor de beroepsuitoefening van Internal Auditing en voor het evalueren van de (effectieve) uitvoering van de werkzaamheden door de IAF.

11. Samenwerking met toezichthouders

SPWKN staat onder toezicht van De Nederlandse Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Daarnaast zijn er andere belanghebbenden en publiekrechtelijke toezichthouders die direct of indirect betrokken zijn bij SPWKN. De IAF zal indien gewenst en noodzakelijk, samenwerken met de toezichthouders. Iedere vorm van samenwerking en daaruit voortvloeiende communicatie tussen de IAF en externe toezichthouders dient vooraf met het bestuur besproken en goedgekeurd te worden. Escalatie vanuit de IAF richting externe toezichthouders wordt vooraf besproken met het bestuur en de RvT.

12. Samenwerking met de Interne Audit functie van de uitbestedingsrelaties en andere pensioenfondsen

Het stapelen of overdoen van reeds uitgevoerde controles zal zo veel mogelijk worden beperkt. Hierbij zal in voorkomende gevallen met de uitbestedingsrelaties worden besproken wat de meest effectieve manier is om tot Interne Audits te komen. Daarbij valt te denken aan samenwerking met andere pensioenfondsen om audits bij de uitbestedingsrelaties zo (kosten)efficiënt mogelijk te kunnen (doen) uitvoeren in de vorm van multi-client audits. En waar mogelijk samen te werken met de Interne Audit functie van de uitbestede partijen vanuit een periodieke afstemming en dialoog. Het bestuur zal over de wijze van communicatie en samenwerking tussen de IAF en uitbestedingsrelatie worden geïnformeerd.